

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/167/99

ZUS I JEGO DŁUŻNICY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LISTOPAD '99

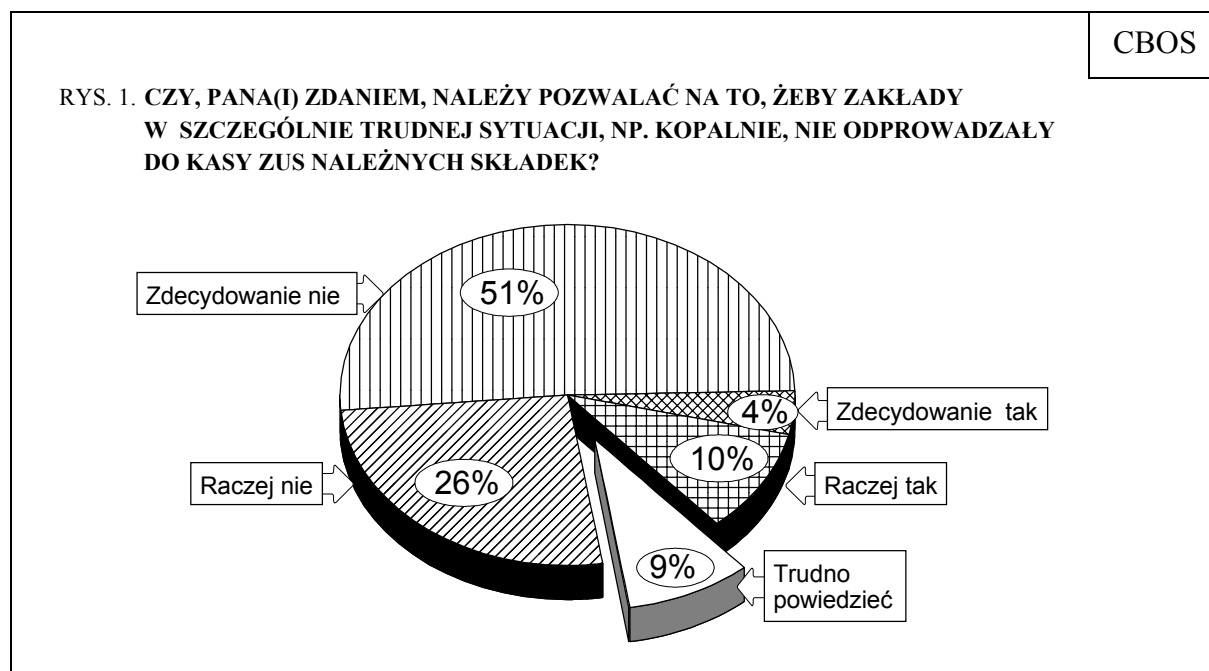
PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Sytuacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych okazała się w tym roku szczególnie trudna. Od lat instytucja ta miała wiele kłopotów - m.in. musiała sobie radzić z nieotrzymaniem należnych składek od dużych, państwowych zakładów pracy mających permanentne problemy finansowe i utrzymywane przy życiu dzięki różnym formom dofinansowania z budżetu. Z drugiej strony reforma emerytalna postawiła ZUS w zupełnie nowej sytuacji - redefinicja jego roli i pojawienie się konkurencyjnych towarzystw emerytalnych wymogły całkowitą zmianę dotychczasowych zasad jego funkcjonowania. Niejasności związane z reformą, w tym zmianę sposobu rejestrowania wpłat i brak odpowiedniej kontroli nad płatnikami, zaczęły wykorzystywać także mniejsze firmy. Niektóre z nich zaprzestały uiszczania należnych wpłat lub znacznie je opóźniały. Kłopoty ze ściągalnością składek doprowadziły do konieczności zaciągnięcia przez ZUS kredytów bankowych. Spory między Zakładem Ubezpieczeń Społecznych a Ministerstwem Finansów o odpowiedzialność za zaistniałą sytuację doprowadziły w rezultacie do odwołania dotychczasowego kierownictwa ZUS. W sondażu¹, którego termin realizacji zbiegł się ze zmianą prezesa ZUS, zapytaliśmy ankietowanych o ich opinię na temat tej instytucji i o to, jak powinno się przeciwdziałać pogłębianiu w niej kryzysu.

Zdaniem zdecydowanej większości ankietowanych, nie ma takiej sytuacji, która usprawiedliwiałaby niepłacenie składek do ZUS. Ponad trzy czwarte badanych (77%) jest przeciwnych tolerowaniu zadłużania się w ZUS nawet zakładów mających poważne kłopoty

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (113) przeprowadzono w dniach 5-11 października '99 na liczącej 1111 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

finansowe (podaliśmy przykład kopalń), przy czym co drugi wyraża swój sprzeciw w sposób zdecydowany. Niepłacenie składek przez zakłady znajdujące się w trudnej sytuacji finansowej skłonny byłby zaakceptować tylko co siódmy respondent.

Zadłużenie zakładów pracy w ZUS bardziej pobłażliwie niż pozostali traktują respondenci młodzi (do 24 roku życia) i mieszkańcy największych miast, a w grupach społeczno-zawodowych osoby pracujące na własny rachunek, uczniowie i studenci oraz bezrobotni. W potencjalnych elektoratach najbardziej wyrozumiali są zwolennicy PSL oraz UP, natomiast najbardziej zdecydowanymi przeciwnikami tolerowania tego rodzaju praktyk są wyborcy UW.

Za bezwzględny postępowaniem wobec dłużników, czyli wyegzekwowaniem należnych kwot, nawet jeśli miałyby to doprowadzić do bankructwa zadłużonych przedsiębiorstw, opowiada się co piąty ankietowany. Większość jednak jest zdania, że powinno się w jakiś sposób uwzględnić sytuację finansową dłużników i ściągać należne kwoty nie doprowadzając jednak do ich bankructwa - na przykład rozkładając ich spłaty wraz z należnymi odsetkami na dłuższy okres. Tylko co dziesiąty ankietowany postuluje

uzdrowienie sytuacji przez jakąś formę darowania długów, np. jednorazową dotację z budżetu państwa lub też trwające dłużej wspomaganie przez państwo zakładów, które znalazły się w trudnej sytuacji finansowej.

		CBOS
<p>Co powinien zrobić rząd w sytuacji, kiedy wiele zakładów pracy nie płaci składek i pozostaje dłużnikami ZUS-u? Czy, Pana(i) zdaniem, rząd powinien:</p>		
- wyegzekwować należne kwoty, nawet jeśli doprowadzi to do bankructwa zadłużonych w kasie ZUS przedsiębiorstw		21%
- wyegzekwować należne kwoty nie dopuszczając jednak do bankructwa zadłużonych przedsiębiorstw, np. rozkładając spłaty na długi okres		59%
- anulować długi przez jednorazową dotację z budżetu państwa, czyli z pieniędzy podatników, ale zapowiedzieć, że taka sytuacja nie będzie w przyszłości tolerowana		8%
- tolerować niepłacenie składek, a w razie potrzeby dotować ZUS z budżetu państwa, czyli pieniędzy podatników		2%
Trudno powiedzieć		10%

Najostrzejszą terapię proponują badani zdecydowanie przeciwni sytuacji, w której część dłużników nie płaci składek ZUS - co trzeci z nich jest za tym, by egzekwować należne kwoty nawet kosztem doprowadzenia do bankructwa firmy. Pozostali respondenci preferują bardziej wyrozumiałe podejście do dłużników i łagodniejsze środki egzekucji długów lub wręcz ich darowanie.

Stosowanie ostrzejszych środków częściej niż inni postulują badani z wyższym wykształceniem, o prawicowych poglądach politycznych. W grupach społeczno-zawodowych pełną odpowiedzialność przedsiębiorstw za długi wobec ZUS (nawet jeśli ich egzekucja miałaby prowadzić do bankructwa) popierają najczęściej osoby pracujące na własny rachunek - 38% spośród nich akceptuje bezwzględne wyegzekwowanie długów. W potencjalnych elektoratach zwolennikami zdecydowanych rozwiązań w relatywnie większym stopniu są sympatycy AWS.

Tabela 1

Co powinien zrobić rząd w sytuacji, kiedy wiele zakładów pracy nie płaci składek i pozostaje dłużnikami ZUS-u? Czy, Pana(i) zdaniem, rząd powinien:	Potencjalne elektoraty				
	AWS	PSL	SLD	UW	Niegłosujący
	w procentach				
– wyegzekwować należne kwoty, nawet jeśli doprowadzi to do bankructwa zadłużonych w kasie ZUS przedsiębiorstw	30	20	21	22	19
– wyegzekwować należne kwoty nie dopuszczając jednak do bankructwa zadłużonych przedsiębiorstw	59	73	64	69	55
– anulować długi przez jednorazową dotację z budżetu państwa, ale zapowiedzieć, że taka sytuacja nie będzie w przyszłości tolerowana	6	1	6	3	12
– tolerować niepłacenie składek, a w razie potrzeby dotować ZUS z budżetu państwa, czyli pieniędzy podatników	0	3	3	0	2
Trudno powiedzieć	6	4	7	6	12

★

★

★

Zdecydowana większość badanych nie uważa za normalną sytuacji, w której część przedsiębiorstw nie płaci należnych składek do ZUS, w związku z czym koszty świadczeń tego zakładu muszą ponosić pozostali podatnicy. Respondenci w większości sądzą, że tego rodzaju praktyk nie można tolerować, natomiast powstałe zaległości należy od dłużników ZUS wyegzekwować. Co piąty ankietowany zaakceptowałby nawet bankructwo zadłużonych zakładów, jeśli byłaby to jedyna droga odzyskania należnych kwot. Większość jednak opowiada się za mniej drastycznymi rozwiązaniami i wolałaby, żeby zadłużone zakłady były w stanie spłacić zaległości dzięki restrukturyzacji długów. Tylko co dziesiąty ankietowany zgodziłby się na jakąś formę anulowania długów.

Opracował

Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, należy pozwalać na to, żeby zakłady w szczególnie trudnej sytuacji, np. kopalnie, nie odprowadzały do kasy ZUS należnych składek?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	14	77	9	1111
Płeć				
Mężczyźni	12	80	8	527
Kobiety	15	75	10	584
Wiek				
18-24 lat	24	71	5	159
25-34	19	74	7	196
35-44	13	81	6	225
45-54	8	83	8	209
55-64	11	76	13	132
65 lat i więcej	8	77	15	190
Miejsce zamieszkania				
Wieś	13	72	16	410
Miasto do 20 tys.	9	89	2	122
20 - 100 tys.	12	82	6	243
101 - 500 tys.	17	78	6	187
501 tys.i więcej mieszk.	19	76	5	149
Wykształcenie				
Podstawowe	15	68	16	347
Zasadnicze zawodowe	16	74	10	295
Średnie	12	85	3	361
Wyższe	12	87	1	108
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	12	87	1	81
Prac.umysł.niż.szczębła	15	82	2	101
Pracownicy fiz.- umysł.	4	86	9	88
Robotnicy wykwalifikowani	9	84	7	115
Robotnicy niewykwalifik.	17	71	11	55
Rolnicy	10	72	18	56
Pracujący na własny rach.	25	75	0	43
Bierni zawodowo				
Renciści	9	75	16	128
Emeryci	10	79	12	218
Uczniowie i studenci	27	70	3	77
Bezrobotni	27	65	7	89
Gospodynie domowe i inni	17	70	13	59
Pracuje w:				
sferze budżetowej	12	80	8	124
sekt. państw.,publicznym	9	83	8	94
sp. właśc. pryw. i państwa	9	90	2	89
sekt. pryw. poza rolnict.	14	82	5	186
prywatnym gosp. rolnym	15	69	16	76
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	19	67	14	170
276 - 399	17	71	12	123
400 - 549	16	77	7	240
550 - 799	9	89	3	170
Powyżej 799 zł	12	83	6	175
Ocena własnych war. mater.				
Złe	14	73	13	362
Średnie	14	77	8	512
Dobre	12	84	4	236
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	15	78	7	79
Raz w tygodniu	13	76	10	592
1-2 razy w miesiącu	16	73	11	145
Kilka razy w roku	11	84	6	188
W ogóle nie uczestniczy	17	78	5	107
Poglądy polityczne				
Lewica	15	82	3	287
Centrum	17	74	9	336
Prawica	9	87	4	263
Trudno powiedzieć	12	65	23	220

Tabela 2. Co powinien zrobić rząd w sytuacji, kiedy wiele zakładów pracy nie płaci składek i pozostaje dłużnikami ZUS-u? Czy, Pana(i) zdaniem, rząd powinien: 1) wyegzekwować należne kwoty, nawet jeśli doprowadzi to do bankructwa zadłużonych w kasie ZUS przedsiębiorstw; 2) wyegzekwować należne kwoty nie dopuszczając jednak do bankructwa zadłużonych przedsiębiorstw, np. rozkładając spłaty na długi okres; 3) anulować długi przez jednorazową dotację z budżetu państwa, czyli z pieniędzy podatników, ale zapowiedzieć, że taka sytuacja nie będzie w przyszłości tolerowana; 4) tolerować niepłacenie składek, a w razie potrzeby dotować ZUS z budżetu państwa, czyli z pieniędzy podatników

	(%)					
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	59	8	2	10	1111
Płeć						
Mężczyźni	21	63	6	1	8	527
Kobiety	22	56	9	2	11	584
Wiek						
18-24 lat	13	71	8	3	5	159
25-34	19	65	11	1	4	196
35-44	25	61	7	2	5	225
45-54	26	55	8	1	10	209
55-64	22	59	6	2	11	132
65 lat i więcej	21	46	6	3	24	190
Miejsce zamieszkania						
Wieś	19	60	6	2	13	410
Miasto do 20 tys.	29	57	6	0	8	122
20 - 100 tys.	16	62	11	2	9	243
101 - 500 tys.	26	56	8	1	9	187
501 tys. i więcej mieszk.	25	57	10	4	4	149
Wykształcenie						
Podstawowe	16	54	9	2	18	347
Zasadnicze zawodowe	23	59	10	1	7	295
Średnie	23	65	6	2	5	361
Wyższe	30	58	4	1	6	108
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	23	67	5	2	4	81
Prac. umysł. niż. szczebla	19	68	8	2	3	101
Pracownicy fiz.- umysł.	15	71	7	0	7	88
Robotnicy wykwalifikowani	23	65	8	1	2	115
Robotnicy niewykwalifik.	25	54	11	3	8	55
Rolnicy	11	60	8	2	18	56
Pracujący na własny rach.	38	52	3	1	6	43
Bierni zawodowo						
Renciści	22	54	4	3	17	128
Emeryci	24	49	8	3	17	218
Uczniowie i studenci	15	70	8	2	5	77
Bezrobotni	26	52	12	2	9	89
Gospodynie domowe i inni	18	60	12	0	11	59
Pracuje w:						
sferze budżetowej	28	58	7	0	7	124
sekt. państw., publicznym	13	66	12	1	7	94
sp. własc. pryw. i państwa	25	64	7	2	2	89
sekt. pryw. poza rolnict.	21	69	5	2	2	186
prywatnym gosp. rolnym	13	62	8	1	14	76
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	20	60	9	2	9	170
276 - 399	15	66	12	3	4	123
400 - 549	20	58	11	2	10	240
550 - 799	23	61	6	2	9	170
Powyżej 799 zł	24	60	9	2	6	175
Ocena własnych war. mater.						
złe	22	58	7	2	11	362
Średnie	21	58	8	2	10	512
Dobre	22	64	8	0	6	236
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	16	56	12	2	13	79
Raz w tygodniu	22	58	8	2	10	592
1-2 razy w miesiącu	21	61	6	1	11	145
Kilka razy w roku	18	67	8	1	6	188
W ogóle nie uczestniczy	28	54	6	3	9	107
Poglądy polityczne						
Lewica	22	63	7	4	3	287
Centrum	19	64	9	2	7	336
Prawica	28	60	8	0	4	263
Trudno powiedzieć	17	47	6	2	28	220